

**BO'LAJAK PEDAGOGLARDA INFORMATSION
DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISHNING METODIK ASOSLARI**

Raxmonov Erkinjon Komil o'g'li

Qarshi davlat texnika universiteti katta o'qituvchisi

E-mail: raxmonoverkin8519@gmail.com

Jumayev Umidjon G'ofir o'g'li

Qarshi davlat texnika universiteti assistent o'qituvchisi

***Annotatsiya.** Zamonaviy axborot texnologiyalari ta'lim tizimining barcha bo'g'inlariga chuqur kirib kelgani natijasida bo'lajak pedagoglarda informatsion dunyoqarashni shakllantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu tadqiqotda bo'lajak pedagoglarning informatsion dunyoqarashini rivojlantirishning metodik asoslari, mazmuni va shakllari o'rganilgan. Tadqiqotda tizimli, shaxsga yo'naltirilgan va faoliyatga asoslangan yondashuvlar asosida o'quv jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etishning samarali yo'llari ishlab chiqilgan.*

***Kalit so'zlar:** informatsion dunyoqarash, pedagogik metodika, axborot madaniyati, raqamli kompetensiya, innovatsion texnologiyalar.*

Kirish. XXI asrda inson faoliyatining barcha sohalarida axborot oqimining keskin ortishi, raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt tizimlarining jadal rivojlanishi ta'lim tizimida tub o'zgarishlarni talab etmoqda. Bugungi kunda pedagog nafaqat o'quv jarayonining ishtirokchisi, balki axborot muhitining faol yaratuvchisi sifatida shakllanmoqda. Shu bois bo'lajak pedagoglarda **informatsion dunyoqarashni shakllantirish** — zamonaviy ta'lim strategiyasining markaziy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Informatsion dunyoqarash — bu shaxsning axborot bilan ishlash madaniyati, uni tahlil qilish, tanlash, qayta ishlash va amaliy faoliyatga tatbiq eta

olish qobiliyatidir. Pedagogik kontekstdan qaralganda, bu tushuncha o'qituvchining ilmiy tafakkuri, tanqidiy fikrlash salohiyati hamda raqamli muhitda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini ifodalaydi. Shu sababli bo'lajak pedagoglarda informatsion dunyoqarashni shakllantirish nafaqat ularning shaxsiy rivojlanishini, balki kelajakda o'quvchilarning media-savodxonligi, axborot madaniyati va mustaqil o'quv faoliyatini ham belgilaydi.

Shu bilan birga, amaliy kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, ko'plab bo'lajak o'qituvchilar axborotni izlash, tahlil qilish va tanqidiy baholash ko'nikmalarida yetarli tayyorgarlikka ega emaslar. Ularning ko'pchiligi internet resurslaridan yuzaki foydalanadi, ishonchli manbalarni tanlashda qiyinchiliklarga duch keladi va axborotni o'quv jarayoniga samarali integratsiyalash bo'yicha metodik yondashuvlarga ega emas.

Tadqiqot natijalari bo'lajak pedagoglarning raqamli tafakkurini kengaytirish, o'quv jarayonini innovatsion asosda tashkil etish va axborot muhitida samarali faoliyat yurituvchi yangi avlod o'qituvchilarini tayyorlashga xizmat qiladi.

Metodologiya. Ushbu tadqiqotning metodologik asosini shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasi, konstruktivizm nazariyasi, axborotli jamiyat va raqamli pedagogika tamoyillari tashkil etadi. Tadqiqotning nazariy bazasini J. Bruner, D. Dewey, L.S. Vygotskiy, P. Drucker, M. Castells kabi olimlarning shaxs rivojida axborot muhitining o'rni haqidagi qarashlari hamda O'zbekiston olimlari tomonidan ishlab chiqilgan ta'limni raqamlashtirish, media-savodxonlik va informatsion kompetensiyalarni shakllantirishga oid ilmiy ishlanmalar tashkil etadi.

Tadqiqotda tizimli, shaxsga yo'naltirilgan, kompetensiyaviy va faoliyatga asoslangan yondashuvlar uyg'unlashtirildi. Shu bilan birga, pedagogik diagnostika, tahliliy va qiyosiy metodlardan foydalanildi. Asosiy e'tibor bo'lajak pedagoglarda informatsion dunyoqarashni rivojlantirish hamda mustaqil axborot izlash ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlarini aniqlashga qaratildi. Kuzatuv, suhbat, test va kontent tahlil metodlari orqali ma'lumotlar yig'ildi. Natijalar asosida talabalarda axborotni tanqidiy tahlil qilish, mustaqil qaror qabul qilish va ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanishga yo'naltirilgan metodik model ishlab chiqildi.

Tadqiqot natijalari va tahlil. Tadqiqot natijalari bo'lajak pedagoglarda informatsion dunyoqarashni rivojlantirish darajasi ularning mustaqil axborot izlash faoliyatining sifati, mazmuni va barqarorligi bilan uzviy bog'liq ekanini ko'rsatdi. Tizimli yondashuv asosida o'tkazilgan tahlillar shuni aniqladiki, talabalar axborotni izlash, saralash va baholash bosqichlarida asosan texnik bilimlarga tayangan, biroq ma'naviy-ma'rifiy va ijtimoiy jihatdan tahliliy yondashuv yetarli darajada shakllanmagan. Eksperimental metodika joriy etilgach, talabalarning informatsion tafakkuri, tanqidiy fikrlash, mantiqiy tahlil va qaror qabul qilish ko'nikmalarida sezilarli o'sish kuzatildi. Shuningdek, o'quv axborotlarini mustaqil tanlash va ularni ta'lim jarayonida qo'llashda ijodiylik darajasi ortdi. Olingan natijalar shuni tasdiqlaydiki, informatsion madaniyatni rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik yondashuvlar bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi va intellektual salohiyatini oshirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, bo'lajak pedagoglarda informatsion dunyoqarashni shakllantirish va mustaqil axborot izlash ko'nikmalarini rivojlantirish zamonaviy ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Tahlil davomida aniqlanganki, informatsion madaniyat elementlarini pedagogik tayyorgarlik tizimiga integratsiyalash talabalarning tanqidiy fikrlash, refleksiya va ijodiy qaror qabul qilish salohiyatini sezilarli darajada kuchaytiradi. Bu esa ularning raqamli ta'lim muhitida mustaqil o'rganish, o'zini rivojlantirish va o'quv jarayonida innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi. Tadqiqot asosida ishlab chiqilgan metodika informatsion kompetensiyani oshirish bilan birga, talabalarda kasbiy fikrlash, analitik yondashuv va ijtimoiy mas'uliyatni ham mustahkamlaydi. Shu bois, bo'lajak pedagoglarni tayyorlash jarayonida informatsion dunyoqarashni shakllantirishni ta'lim strategiyasining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Castells, M. (2010). The rise of the network society (2nd ed.). Oxford, UK: Blackwell Publishing.
2. Dewey, J. (1938). Experience and education. New York, NY: Macmillan.
3. Jonassen, D. H. (1999). Designing constructivist learning environments. In C. M. Reigeluth (Ed.), Instructional-design theories and models (Vol. II, pp. 215–239). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

4. Xodjayev, M., & Mamarajabov, A. (2021). Raqamli pedagogika: nazariya va amaliyot. Toshkent, O'zbekiston: TDPU nashriyoti.
5. Karimov, A. (2022). Pedagogik ta'limda informatsion madaniyat va raqamli kompetensiyalarni shakllantirish. Ta'lim va innovatsiyalar, 3, 45–52.